

ดอกไม้โบราณคดีไทย ๑๐

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๔๘ จำปูน

กระตุงกระตุงห้อยกิ่งพวงยาน ใครใกล้ให้เบิกบานตระการใจ
เดินกรายร้ายเลาะเสาะหา ดอกจำปูนป่าได้ทั้งดู
อีกดอกฮาปองงามตรู จะฝากไปให้รู้ว่ารักนาง

ตอน ชมพลาหาดอกจำปูนไปให้ล้าหับ

วรรณคดี : เงาะป่า

พระราชนิพนธ์ : รัชกาลที่ 5

ดอกลำพูน *Cinnamomum pirectum*

ดอกแฉิ่งงาม นามเพราะ เสนาะหู

พืชวงศ์ *Lauraceae* มาลีหรี

ถิ่นเกิดอยู่ คู่ป่าชื้นใต้ ถิ่นไทยเรา

ชื่ออื่นมี ดอกJumpoon หรือดอกหอม

อะโคหอม อะโคตัน พลุต้นขาว

ต้นกิ่ง ใบ คล้ายกระดังงา คู่ใหญ่ยาว

ดอกแข็งขาว เกลี้ยงเหี้ยมอ่อน สดชื่นแฉ

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง ข้างยอดทึบ

ใบเขียวพริบ ดอกหอมแรง แฉงแดดแจ

ดอกดกเดี่ยว เป็นกระจุก ชูยอดแผ่

หอมจริงแท้ แม่เนื้อเย็น เต็มทัก

สมุนไพร บำรุงกาย ได้เหมาะเจาะ

โดยเฉพาะ ราวกระตาะ เกละหาได้

เปลือกเป็นยา พละกำลัง จึงยังได้

ทำเครื่องใช้ ได้ไม่หอม บ่หอมอดไซ

ไม้สีอนาม ล้ากมล สันสีอัน

ไม้พระราชทาน นามพฤษา ใ่อ่าไฉน

ให้ลำพูน คู่พั่งงา น้าชื่นใจ

ดูขมหทัย ในนามนี้ ศรีมงคล

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ได้ยินเพลงจำปา จำปูน จำปี
ทั้งสามนี้ก็เป็นพี่น้องที่คู่สุดโดย
ดอกจำปี จำปา อร่ามรอย
หอมโชยชวดยเคยเห็นอยู่รู้รักดี

ดอกจำปูนไม้ถิ่นแถบป่าเขาใต้
งามกระไรหน้าเล่า ไฉนแม่โฉมศรี
ไม่เคยพบสบพักตร์นวลสักที
เข้ายวนยี่ฮ้อย่อมอยากดอมดม

ได้เห็นแล้วรูปลักษณะประจักษ์แจ้ง
กลีบดูแข็งสีเทสีองอ่อนอ่อนช่อนนม
กลิ่นโรยรินช่อนเงินต์แนบแอบภิรมย์
หน้านิยมชมงามจำเจ้าจำปูน

ดวงพร เดชกุณฑล

อันเจ้าบุษ คันทนา จำปาขีด

แนบสนิท ขัดขม สมิใจฉัน

ดอกจำปูน คันทนินทา พอปอกัน

จำปานั้น ฝันเฝ้า กิ่งหมอกมอด

กลิ่นหอมกรุ่นจำปูนนี้ สดอกสวย

จิตระทวย ด้อยกลิ่นนั้น มันทอมทอน

ใจประหวัด รัตรึง คะนึ่งครวญ

เฝ้ากำสรัด นอนเฝ้าองหนาคราว้างไกล

จำปูนเปรียบ เทียบหนอ กิ่งสอาดสวย

เพียบพร้อมด้วย รอยเสน่ห์ เก๋มากทลาย

ถึงพร้อมนั้น สรรสร้างสุข ทุกข์เฝ้าอนคตลาย

ให้แก่ชาย ยามได้แอบ แนบเนื้อนอน

ยามดอกแย้ม แต้มแต่ง แสงสีฉัน

ดูเฝ้าองนั้น บั้นเพริศพริ้ม รอยยิ้มทอน

กลิ่นดอกไซย ไหยหา น้าขมชอน

กลิ่นกายล่อน ชอนลุ่มพิศ ขัดเชยขม

กายพิศทิวี สุดเฝ้าอง ต่องมีอพิ

แลนดูขนี้ พินั้น มั่นดูขเดิม

กลิ่นหอมกรุ่น ละมุนนัย ดักอารมณ์

ดูได้ดม อดดอกเฝ้า เจ้าจำปูน

จากพืษยา ลาดับ นับนานเฝ้า

ไปเพลิดเพลิดน เกินกว่า มาคดูกุ่น

อยู่กลางดิน กินกลางทราย ไม่จรูญ

น่องจำปูน หลีกดีหาย ไม่กลับมา

โกวิท ธีรวิโรจน์

ดอกจำปูนสีเทาสีองุ่นชอนพิสมัย
จะมออง ไกล้มอง ไกลก็ไกลหลง
ไขยกลิ้นมาพาให้ใจพะวง
ลืมไม่ลงจำปูนชอนหอมไกล

เห็นจำปูนคิดถึงปูนชายป่าขมมาก
รสชาติมากกินกับพญูดูเก้ไก่
มีปูนขาวปูนแดงเสียดอกกินไป
บัดนี้ไม่ได้เห็นเช่นก่อนกาล

จำปูนดอก ไม้งามมีกลิ่นหอม
น้ำตมตมดอกนี้เสียดอกหวาน
จัดบูชาพระ ไตรรัตน์ทุกวันวาร
จะพบพานแต่ความสุขทุกข่าง ไกล

อุไรรัตน์ ภาสกีานนท์

ไม้ขนาดกลางพรางพุ่มในป่าดิบ
 ขอบพุ่มขึ้นร่มรื่นค่อนข้างเย็น
 ลำต้นเห็นสีเขียวปนน้ำตาลเด่น
 ดอกดูแปลกประหลาดต่างก้านใบ

หนวดเหลืองอ่อนอรชรสามกลีบหนา
 บานเด่นจ้าไสยหอมยั้มจิตใ
 บลูกเหนือกมพรมบ้านตราญไซร์
 ยอดอ่อนใช้เป็นผักต้กั๊มเอม

เนื้อไม้ให้กลิ่นหอมมากประโชยน์
 ยังให้โทษแก่แมลงแวงแทะเล็ม
 นำแกะสลักเชิงศิลป์โลมจิตเปรม
 คำดูเหมมลของหอมกล่อมฤดี

กุศล คำเพราะ

ดอกบวบแมว

ดอกจำปูน

ล่องใต้ตามเสียงเพลงบรรเลงไว้
ชมพรรณไม้ประจําถิ่นที่ตั้งดั่ง

สุขฤทัยมากเกินใจที่คาดหวัด
หนึ่งที่ยังมีมนต์ขลังคือจำปูน

ต้นจำปูนไม้ทรงพุ่มขนาดกลาง
ครั้งหนึ่งเคยเจียบเหงาให้อาตุร

มิวายวางล่องถิ่นหอมไม้สิ้นดูย
เพราะเจียบดูยไปสักพักในมรรคา

ครั้งแรกเห็นดอกจำปูนใหนักองน
เพิ่งจะรู้ว่านมแม่อักบักระดังงา

ยามที่ยลคล้ายนมแมวดอกไม้หนา
ทั้งล่องหนาร์อมวงคากับจำปูน

แต่ไม่มีชื่อ"จำ"เป็นคำหน้า
ล่อง"จำ"แรกเป็นพี่น้องร่วมตระกูล

เช่นจำปาจำปีจำปูนดูน
ล่องจำปูนแค่เพื่อรักเท่านั้นเอย

ฉัตรพร แฉนวงษ์

เป็นพรรณไม้ยืนต้นคนละสาย
กระดังงาหรือยัง ใจใคร่ย้ายหน
ลำต้นตรงมีใบเดี่ยวเขียวหนา
จำปูนสาวรักเจ้าอยากเคี้ยวคอก

เจ้าจำปูน ไม้หนึ่ที่สวยเลิศ
มีถิ่นเกิดทางภาคใต้ของ ไทยหน
หนึ่ไม่หอมให้แยะ สลักยังไม่พอ
นำใส่ห่อเสื้อผ้ายากันแมลง

อีกทั้งยังเป็นยาสมุนไพร
ใช้ใบต้ก ไม่ต้มผสมน้ำห้ามฉีดแผลง
แก้ท้องเสียดท้องเฟ้อเรออ่อนแรง
ประจักษ์แจ้งรักษาหายใช้ได้ดี

ดอกจำปูนนี้เองจำปีพีจำปา รักมากหนาสามบุปผามาดี
ทั้งสามดอกสวยโดยกลิ่นหอมดี แต่วันนี้รัก ไม่หกลอกเจ้าดอกจำปูน

จรูพร สุวรรณปากแพรก

จำบุญนั้นเองจำปีพื้จำปาหรือว่าไร ทั่วทั้งในลำดับขั้นนั้นเองหนา
ใครเป็นพื้ใครนั้นเองต้องตำรา หรือจะว่าเรียกอย่างไรใครเล่าแควร์

แต่ที่รู้ตามมาสิมีกลิ่นหอม ได้ดมดอมความหอมตามกระแส
แต่ละดอก็มีกลิ่นหอมตอมดองแด หอมจริงแท้แม้จำบุญจำปีจำปา

จำบุญนั้นเป็นพรรณไม้ขนาดกลาง สูงเสถียรลำต้นตรงทรงเสียดฟ้า
ต้นใบและกิ่งไม้คล้ายกระดังงา เปลือกเรียบหนาสีเทาคล้ำลำน้ำตาล

ดอกลเดี่ยวออกตามยอดและโคนใบ สีขาวใสเหลืองอ่อนอ่อนช้อช้อหวาน
กลิ่นหอมแรงกลางวันนานแสนนาน แสนสรายยามได้กลิ่นประทีปใจ

ประโยชน์น่าใจนี้ไม่มาแกะสลัก นิยมมักทำเตียงนอนและหีบใส่
เสื่อพำกัณหอดแมลงสมุนไพร ภาวรณ์ใช้มาต้มกินแก้เสียดท้อง

ตามใบเถาเอามาปลุกประดับบ้าน ความหอมนานนานลึ้มผัสจัดสนอง
จำปีจำปาจำบุญพูนเป็นภอง ตามพื้หนึ่งองส่องประกายเจิดฉายพลัน

อาภรณ์ ศรีวิสูตร

ดอกรำบุษ ใต้เงาเงา ฟ้าผ่า
กลิ่นหอมพา ให้ไหลหลง คงถามถึง
หอมระรื่น ชื่นใจ คิดคำนึง
ยังตราตรึง ชึ้งใจ แต่ไรมา

กลิ่นดอกหนา แข็งแรง แข็งก้นโดย
สิ้นดอโดย สุดจรวิค รำพันหา
จำบุษแต่ย เคยเห็น แต่ก่อนมา
ลมพัดพา หอมระรื่น แลเห็นชื่นใจ

ไม้ก๊วใช้ ทำตุ้ ทรูก้นมอด
ทำเตียงทอด ร้างพับ ลงหลับไหล
ด้วยกลิ่นหอม พาชื่น รื่นละมัย
หากแมนได้ กลิ่นพัดน นอนฝันดี

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ภัสร์นอบนวลโดยนใจให้คิดถึง

นั่งรำพึงถึงนวลสงวนศรี

ดอกจำปูนทัดทูลสวยดี

ขึ้นชิววิหคเฒ่าเฝ้าตรึงใจ

จำปูนงามบานแย้มแจ่มลิตร

ยามเพ่งพิศคิดพะวงให้หลงไหล

ดอกสีชาดเห็ดองนวลทอนตาด้วย

เคยขึ้นใจอิงแอบแนบน้องนาง

ไม้อ้นต้นสวยดีสีเทาคล้ำ

สวยเลิศล้ำงามเห็ดอเม้ฟ้าสว่าง

ได้ขึ้นนมตมดอมหอมไม่ฉาง

ภัสร์นวลปรากฏขึ้นล้ำจำปูนงาม

อัปษสี ณ เชียงใหม่

ต้นจําปูน สูงใหญ่ยาว ดอกขาวแข็ง
 กลิ่นหอมแรง กลีบหนา พาให้ลดย
 ลมหายใจ พวงพะยอม หอมระรวย
 ลำต้นตั้ง ตรงด้วย ดูเด่นดี

พังงานี้ มีไม้งาม ประจําเมือง
 ให้รุ่งเรือง ไม้ดอกดี มีศักดิ์ศรี
 พระราชทาน จําปูนอยู่ คู่ธานี
 ชื่นชิว คณนั้บ ประทับใจ

เนื้อไม้ดี เหมาะะไว้ใช้แกะสลัก
 เห็นประลักษ์ ทำเตียงตู้ ดูดีใส
 ยังติดตา หีบใส่ผ้า ประทับใจ
 มอดแมลง ไม่ให้ มาไต่ตอม

จำปูนเจ้า เมื่อไรมา ให้ขมิ้นขี้
หอมระรื่น น้ำขี้หอม ตมไม้หอม
ได้แต่เฝ้า ไม้แหว่งหว่ง พวงพะยอม
กลิ่นกล่อมกล่อม หอมเชนนี พัดอวงระ

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

